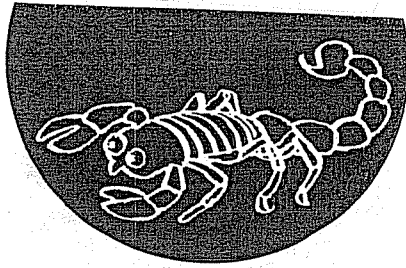

leerling:

groep:

maatwerk oranje

onderdeel 3

de savanne

blok 4

schorpioen

optellen en aftrekken
(willekeurig getal plus/min eenheden, zonder tiental
overschrijding)

handleiding en antwoorden

computerprogramma

schorpioen 4: optel- en aftreksommen, met geldkist

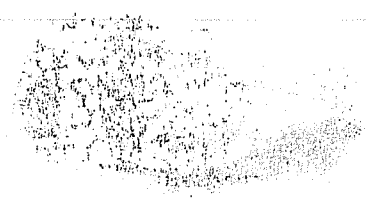
100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

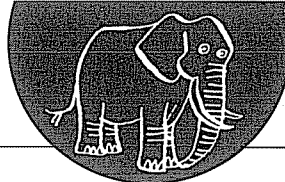
100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

100-100000

Aanvullende instructie**Oefenen met de getallenlijn**

Als de kinderen nog veel moeite hebben met de optel- en aftreksommen met tientallen en eenheden is het zinvol eerst nog eens op de getallenlijn te oefenen:

- Tellen met sprongen van tien: 36, 46, 56,, enzovoort.
- Terugtellen: 87, 77, 76 ,,, enzovoort.

Eierdozen

Als de kinderen nog veel moeite blijven ondervinden met dit type sommen is het ook mogelijk om gebruik te maken van de eierdozen. U stelt de kinderen dan vragen als:

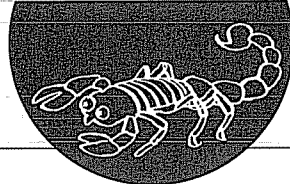
- 'Je hebt 4 volle dozen eieren van 10 en krijgt er nog 3 losse eieren bij. Hoeveel eieren heb je dan? Welke som hoort hierbij?' ($40 + 3 = 43$)
- 'Je hebt 4 losse eieren en je krijgt er 5 volle dozen eieren van 10 bij. Hoeveel eieren heb je dan? Welke som hoort hierbij?' ($4 + 50 = 54$)
- 'Je hebt 6 volle dozen eieren en nog 5 losse eieren; je verkoopt 5 losse eieren. Hoeveel eieren houd je dan nog over? Welke som hoort hierbij?' ($65 - 5 = 60$)
- 'Je hebt 6 volle dozen eieren en nog 5 losse eieren; je verkoopt 6 volle dozen eieren. Hoeveel eieren houd je dan nog over? Welke som hoort hierbij?' ($65 - 60 = 5$)

Geld

Op dezelfde wijze wordt dit geoefend met geld en andere voorwerpen. Hierbij laat u de kinderen ook daadwerkelijk de handeling steeds uitvoeren.

Geef het kind bijvoorbeeld 8 briefjes van 10 euro en 6 losse euro's in de hand en vraag: 'Hoeveel geld heb je? (86 euro) Geef mij eens 8 briefjes van 10 euro (80 euro). Hoeveel geld houd je dan over? Maak nu de som eens die hierbij hoort ($86 - 80 = 6$).'

En omgekeerd schrijft u de som $45 - 5$ op en vraagt: 'Welke som staat hier? Reken eens uit met het geld en laat zien wat je doet.' Hierbij laat u het kind stap voor stap onder woorden brengen wat het doet.

Blok 4: Optellen en aftrekken (willekeurig getal plus/min eenheden, zonder tientaloverschrijding)**Doelen**

- Automatiseren: optel- en aftreksommen over het eerste tiental.
- Oefenen van de optel- en aftreksommen tot en met 20.
- Oefenen van de optel- en aftreksommen met tientallen ($30 + 40$ en $80 - 30$) en met tientallen en eenheden ($50 + 4$, $4 + 50$ en $54 - 4$, $54 - 50$).
- Kennismaken met en oefenen van de optel- en aftreksommen met tientallen en eenheden: $34 + 3$, $3 + 34$, $34 + 6$ en $38 - 5$.

Materiaal

- Werkblad 32 tot en met 42.
- Lege getallenlijn.
- (Namaak)geld: tientjes en losse euro's.
- Eierdozen en andere materialen (facultatief).
- Computer: oefening 4 (Optel- en aftreksommen, met geldkist).

Even herhalen

In dit blok worden de sommen over het eerste tiental en de sommen tot en met 20 herhaald. Beide oefeningen blijven regelmatig terugkomen, want het zijn belangrijke bouwstenen voor het rekenen tot en met 100. U treft dit type sommen aan in opgave 1 van ieder werkblad.

In blok 1 treft u bij het 'Even herhalen' suggesties aan voor het rekenen over het eerste tiental. Daarnaast komen de sommen die in blok 2 en 3 geïntroduceerd zijn, regelmatig terug:

$30 + 40$	en	$80 - 30$
$50 + 4$	en	$4 + 50$
$54 - 4$	en	$54 - 50$

Als voorbereiding op blok 6 wordt het tellen met sprongen van 10 nog eens herhaald. Levert dit nog veel problemen op dan tekent u de sprongen op de getallenlijn, eventueel ondersteund met het kralensnoer tot 100: 8, 18, 28, 38, 48, enzovoort.

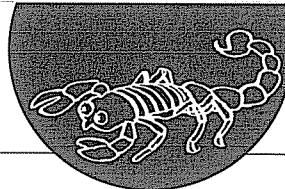
Introductie

In dit blok wordt gestart met de optel- en aftreksommen met tientallen en eenheden. Het gaat hierbij om de volgende soorten sommen:

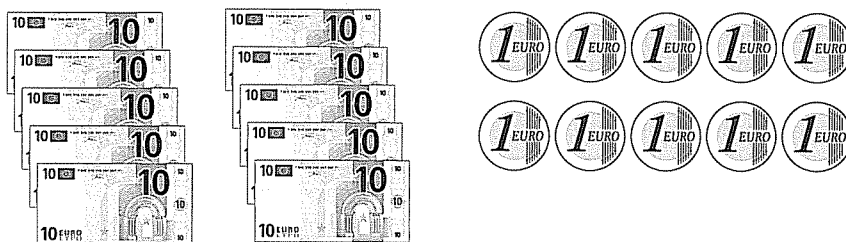
$34 + 3$	en	$3 + 34$
$34 + 6$		
$38 - 5$	en	$38 - 8$

Het type som $3 + 34$ komt in dit blok alleen als omkeersom van $34 + 3$ aan de orde. Het blijkt namelijk vrij lastig te zijn om deze sommen op de lege getallenlijn uit te rekenen. Het type som $38 - 8$ is in blok 3 al geïntroduceerd en wordt in dit blok herhaald.

De nieuwe sommen worden geïntroduceerd in een winkelsituatie, waarbij je geld hebt en of geld ontvangt (de optelsommen) of geld uitgeeft (de aftreksommen).

U maakt gebruik van 10 biljetten van 10 euro en 10 losse euro's.

Om te oefenen met het optellen zegt u bijvoorbeeld: 'Je hebt 34 euro (3 briefjes van 10 euro en 4 losse euro's) en je krijgt er 3 euro bij. Hoeveel euro heb je dan? (37 euro) Welke som hoort hierbij?' ($34 + 3 = 37$)

En nog wat lastiger: 'Je hebt 34 euro (3 briefjes van 10 euro en 4 losse euro's) en je krijgt er 6 euro bij. Hoeveel euro heb je dan? (40 euro) Welke som hoort hierbij?' ($34 + 6 = 40$) Zien de kinderen dat je weer precies 10 losse euro's (4 en 6) krijgt en dat 10 losse euro's hetzelfde is als een briefje van 10? Laat de kinderen het geld er neerleggen: eerst 4 losse euro's en dan nog 6 losse euro's. Dat is samen 10 euro's en dat is weer hetzelfde als een briefje van 10 euro. Zonodig laten inwisselen. De sommen worden op het bord of op een vel papier geschreven. Laat de kinderen steeds meeschrijven.

Vervolgens oefent u verder met een aantal soortgelijke sommen.

In een later stadium introduceert u de aftreksommen van het type $38 - 5$. Ook nu wordt gebruikgemaakt van geld: 'Je hebt 38 euro en je geeft 5 euro uit. Hoeveel euro heb je dan nog over?' (33 euro) Bij het aangeven van 38 euro laat u de kinderen het geld neerleggen: 3 briefjes van 10 euro (3 tientjes) en 8 losse euro's. Daarna schrijven ze de som op: $38 - 5 = 33$.

Daarna: 'Je hebt weer 38 euro, maar nu geef je 8 euro (8 losse euro's) uit. Hoeveel euro houdt je dan nog over?' De kinderen schrijven de som op: $38 - 8 = 30$.

Dit laatste type sommen is in blok 3 al geïntroduceerd, maar komt in samenhang ($38 - 5$ en $38 - 8$) nog regelmatig terug.

Als vervolg oefent u verder met een aantal soortgelijke sommen.

Begeleid oefenen

Oefenen met geld

Na deze introductie krijgt elk kind een hoeveelheid geld: briefjes van 10 euro en 10 losse euro's. Vervolgens gaat u gezamenlijk met de kinderen een aantal sommen maken. U vertelt het verhaal en de kinderen leggen de som met behulp van het geld. Daarna schrijven ze de som op.

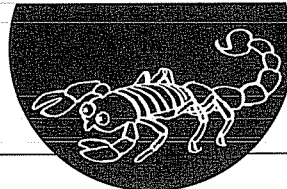
'Je hebt 53 euro; leg maar neer (5 briefjes van 10 euro of 5 tientjes en 3 losse euro's). Je krijgt er 6 euro bij (6 losse euro's). Hoeveel heb je dan samen? (59) Schrijf de som op ($53 + 6 = 59$).'

Wissel het af met het type som $53 + 7$, waarbij de uitkomst op het volgende tiental uitkomt. Als dit grote problemen oplevert, biedt u deze som bijvoorbeeld in 'familieverband' aan: $53 + 5$, $53 + 6$, $53 + 7$.

Dit oefent u met een aantal soortgelijke sommen. Leg hierbij steeds de nadruk op het verwoorden, bijvoorbeeld bij $53 + 6$: '5 briefjes van 10 euro (of 5 tientjes) en 3 losse euro's; dan komen er nog 6 losse euro's bij en dan heb ik 5 briefjes van 10 euro (of 5 tientjes) en 9 losse euro's. Samen is dat 59 euro.'

Laat zo nu en dan ook optellingen als $3 + 34$ aan de orde komen. De kinderen zullen al snel de omkeersom in deze opgave ontdekken door vragen als: 'Kun je het ook gemakkelijker/handiger uitrekenen?' Hierbij stimuleert u dat een kind gebruik gaat maken van de omkeersom $34 + 3$.

Als het nodig is ondersteunt u de omkering met het geld, waarbij er eerst links 3 losse euro's liggen en rechts 3 briefjes van 10 euro en 4 losse euro's; daarna worden deze groepjes omgewisseld: links 3 briefjes van 10 euro en de 4 losse euro's en rechts de 3 losse euro's. Al snel vraagt u de kinderen: 'Wie kent de omkeersom van $3 + 34$?' Kinderen vinden het vaak ook leuk om zelf omkeersommen te bedenken.

In een later stadium oefent u ook de aftreksommen van het type $38 - 5$. Ook nu wordt gebruikgemaakt van geld: 'Je hebt 38 euro; leg maar neer (3 briefjes van 10 euro en 8 losse euro's). Je geeft 5 euro uit (5 losse euro's). Hoeveel houdt je dan over? (33) Schrijf de som op ($38 - 5 = 33$).'
Daarna als herhaling de opgave: 'Je hebt 38 euro en je geeft 8 euro uit; leg maar neer. Hoeveel houdt je dan over? Schrijf de som op ($38 - 8 = 30$).'

Dit oefent u met een aantal soortgelijke sommen. Leg hierbij steeds de nadruk op het verwoorden, bijvoorbeeld bij $38 - 5$: '3 briefjes van 10 euro (of 3 tientjes) en 8 losse euro's; dan gaan er 5 losse euro's af en dan heb ik 3 briefjes van 10 euro (of 3 tientjes) en 3 losse euro's over.'

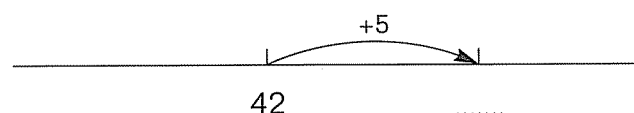
Oefenen met andere materialen

Het is zinvol om ter afwisseling behalve geld ook andere voorwerpen te gebruiken: eierdozen met 10 eieren, rolletjes snoep met 10 snoepjes, doosjes/potjes met 10 voorwerpen, MAB-materiaal of een winkel met voorwerpen waar prijskaartjes aan bevestigd zijn. Op deze wijze ontstaat geleidelijk een wat breder begrip van deze sommen.

Het is dan ook mogelijk het omgekeerde te oefenen: u schrijft een som op het bord, bijvoorbeeld $64 + 5$, en vraagt de kinderen er een verhaal bij te bedenken.

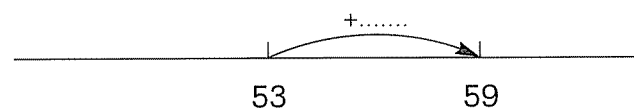
Oefenen met behulp van de lege getallenlijn

Laat de kinderen deze sommen ook op de getallenlijn tekenen en uitrekenen. Introductie vindt plaats aan de hand van een verhaaltje: 'Ik ben 42 en mijn broer is 5 jaar ouder. Hoeveel jaar is mijn broer? Teken het op de getallenlijn.'

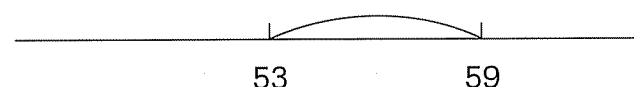
U vraagt de kinderen: 'Welke som hoort hierbij?' Dat is $42 + 5 = \dots$

Of: 'Wat is hier gebeurd?'

'En welke som hoort erbij?' Dat is $53 + \dots = 59$

Als u in dit geval het plusteken weglaat, zien sommige kinderen er ook een aftreksom in:

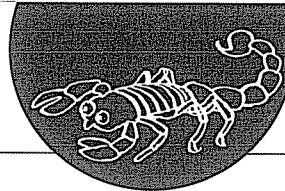
'En welke sommen passen hierbij?' Dat zijn $53 + 6 = 59$
en $59 - 6 = 53$

Familiesommen

Als een van de laatste mondelinge oefensituaties schrijft u een rijtje familiesommen op het bord:

$35 + 1 =$	of	$35 + 3 =$	en	$35 - 1 =$	of	$35 - 3 =$
$35 + 2 =$		$35 + 5 =$		$35 - 2 =$		$35 - 5 =$
$35 + 3 =$		$35 + 2 =$		$35 - 3 =$		$35 - 4 =$
$35 + 4 =$		$35 + 4 =$		$35 - 4 =$		$35 - 2 =$
$35 + 5 =$		$35 + 5 =$		$35 - 5 =$		$35 - 5 =$

Hierbij hoort steeds de vraag: 'Welke sommen ken je al uit je hoofd?' en: 'Hoe reken je dat uit?'

Overzicht

Tot nu toe zijn de volgende soorten sommen aan de orde geweest:

$30 + 40$ en $80 - 30$
 $50 + 4$ en $4 + 50$
 $54 - 4$ en $54 - 50$
 $34 + 3$ en $3 + 34$
 $34 + 6$
 $38 - 5$

In het vervolg van de oefeningen komen deze sommen regelmatig door elkaar aan de orde.

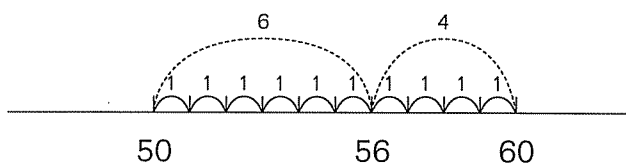
Zelf sommen bedenken

Zet een paar getallen op het bord of op een vel papier en vraag de kinderen zelf zoveel mogelijk sommen te bedenken. Bijvoorbeeld:

54
3
76
6
51
70

In eerste instantie stimuleert u de kinderen deze sommen uit het hoofd te bedenken en vervolgens uit te rekenen. Als ze nog ondersteunend materiaal nodig hebben, worden ze vrijgelaten in de keuze van de lege getallenlijn en/of het geld.

Als alternatief tekent u een getallenlijn op het bord, met daarin een aantal getallen waarbij de kinderen zelf de sommen mogen bedenken:

U vraagt: 'Welke sommen kun je hierbij bedenken?'

$56 + 4 = 60$
 $56 - 6 = 50$
 $50 + 6 = 56$
 $60 - 4 = 56$

Sliertsommen

Het is ook mogelijk, bijvoorbeeld als afsluiting van de les, om gezamenlijk zogenaamde sliertsommen te maken: 'Ik heb 76 euro in mijn portemonnee en ik geef 6 euro uit, hoeveel houd ik over? (70) Dan geef ik 30 euro uit, hoeveel houd ik over? (40) Ik krijg er nu eerst 4 euro bij en dan nog 5 euro. Hoeveel heb ik dan? ($40 + 4 + 5$ of $40 + 9$ of $44 + 5$). En als ik dan weer 8 euro uitgeef?' Enzovoort.

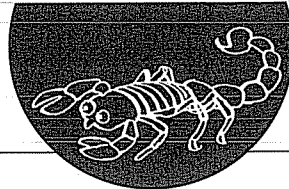
Zelfstandig oefenen**Computerprogramma**

In plaats van de werkbladen te maken, kunnen de kinderen ook met het computerprogramma werken. Bij dit blok hoort oefening 4 (Optel- en aftreksommen, met geldkist).

Werkblad 32

Opgave 2: U leidt de opgave in: 'Je hebt 24 euro, je krijgt er 3 euro bij. Hoeveel is dat samen?'

Bij de nabespreking laat u de som goed onder woorden brengen en vraagt u steeds: 'Hoe heb je dat uitgerekend?' Is het nog een kwestie van doortellen: 24, 25, 26, 27? Of tellen de kinderen in sprongen: 24, 26, 27? Of splitsen ze het eerste getal: $20; 3 + 4 = 7$ en dat geeft 27? Of zien ze al ineens dat het antwoord 27 is?

Werkblad 33

Opgave 2: Bij deze opgave worden dezelfde soort sommen met de lege getallenlijn uitgerekend.

Opgave 3: De kinderen moeten zelf aangeven welk getal erbij gekomen is. In feite is dit een punt-som. Bij de nabespreking laat u de som goed onder woorden brengen.

Werkblad 34

Opgave 2: Hier komen de sommen van het type $24 + 3$ en $24 + 5$ aan de orde. Ze worden aangeboden in de vorm van familiesommen. Let steeds extra op de laatste som van elk rijtje: het antwoord komt uit op het volgende tiental: $24 + 6 = 30$.

Werkblad 35

Opgave 2: De sommen zijn hier in de context gegeven van een gespaard bedrag waar nog een aantal euro bijkomt: 'Ik heb 31 euro in de spaarpot en ik krijg er nog 3 euro bij.' Kunnen de kinderen zonder problemen de som erbij schrijven? En hebben ze nog ondersteunend materiaal nodig of rekenen ze deze sommen al uit zonder geld of lege getallenlijn?

Opgave 3: Hier komen alle optellingen die tot nu toe aan de orde zijn geweest aan bod. Stimuleer de kinderen deze sommen in een redelijk snel tempo te maken. In welke mate hebben de kinderen de lege getallenlijn of het geld nog nodig? Maken ze bij het laatste rijtje gebruik van de omkeersommen: $5 + 40$ geeft $40 + 5$?

Werkblad 36

Opgave 2: U zegt: 'Je hebt 48 euro, je geeft 5 euro uit. Hoeveel heb je dan nog over?'

Bij de nabespreking laat u de som goed onder woorden brengen en u vraagt steeds: 'Hoe heb je dat uitgerekend?' Is het nog een kwestie van terugtellen: 48, 47, 46, 45, 44, 43? Of tellen de kinderen terug in sprongen: 48, 46, 44, 43? Of splitsen ze het eerste getal: $40; 8 - 5 = 3$ en dat geeft 43? Of zien ze al ineens dat het antwoord 43 is?

Werkblad 37

Opgave 2: Bij deze opgave worden dezelfde soort sommen met de lege getallenlijn uitgerekend.

Opgave 3: De kinderen moeten zelf aangeven welk getal eraf gegaan is. In feite is dit een puntsom. Bij de nabespreking laat u de som goed onder woorden brengen.

Werkblad 38

Opgave 2: Hier komen de sommen van het type $26 - 3$ en $26 - 6$ aan de orde. Ze worden aangeboden in de vorm van familiesommen. Let steeds extra op de laatste som van elk rijtje: $26 - 6 = 20$.

Werkblad 39

Opgave 2: De sommen zijn hier in de context gegeven van een gespaard bedrag waarvan een aantal euro af gaat: 'Ik heb 36 euro in de spaarpot en ik geef 5 euro uit.' Kunnen de kinderen zonder problemen de som erbij schrijven? En hebben ze nog ondersteunend materiaal nodig of rekenen ze deze sommen al uit zonder geld of lege getallenlijn?

Opgave 3: Hier komen alle aftrekkingen voor die tot nu toe aan de orde zijn geweest. Stimuleer de kinderen deze sommen in een redelijk snel tempo te maken. In welke mate hebben de kinderen de lege getallenlijn of het geld nog nodig?

Werkblad 40

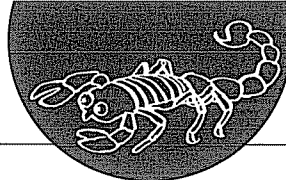
Opgave 2 en 3: Hier komen de sommen van het type $41 + 7$ en $79 - 8$ aan de orde. Ze worden aangeboden in de vorm van familiesommen. Bij het laatste onderdeel van opgave 2 bedenken de kinderen zelf de sommen.

Werkblad 41

Alle soorten sommen die tot nu toe aan de orde geweest zijn worden nog eens geoefend. U kunt dit werkblad ook gebruiken om na te gaan of en in welke mate de kinderen deze sommen al beheersen.

Opgave 2: Dit zijn rekenverhaaltjes of sliertsommen die in allerlei variaties te bedenken zijn.

Kinderen vinden dit over het algemeen een spannende oefening, vooral als ze dit in een groepje kunnen doen. Mocht het problemen geven, oefen dan eerst mondeling: 'Ik heb 20 mensen in mijn bus en er stappen 7 mensen in, hoeveel mensen heb ik dan in mijn bus? (27) Dan stappen er 4 uit,

hoeveel zitten er dan nog in de bus?' (23) Enzovoort.

Bij de nabespreking vraagt u de kinderen steeds om onder woorden te brengen hoe ze de sommen hebben uitgerekend.

Opgave 3: Hier komen alle soorten sommen aan de orde. Eerst stappen er mensen in (optellen) en dan stappen er mensen uit (aftrekken).

Werkblad 42

Ook op dit werkblad komen alle sommen die tot nu toe aan de orde geweest zijn nog eens aan bod.

Opgave 2: Aftreksommen in de context van korting geven; overal gaat er 5 euro af.

Opgave 3: Op dezelfde wijze als de vorige opgave, maar nu is er sprake van een prijsverhoging: er komt steeds 5 euro bij.

Opgave 4: Als slot van dit werkblad mogen de kinderen zelf sommen bedenken.

Aanvullende instructie

Eierdozen

Als de kinderen nog veel moeite blijven ondervinden met dit type sommen is het ook mogelijk om gebruik te maken van de eierdozen. U stelt de kinderen dan vragen als:

- 'Je hebt 4 volle dozen eieren van 10 en 3 losse eieren, dat zijn 43 eieren; je krijgt er nog 3 losse eieren bij. Hoeveel eieren heb je dan? Welke som hoort hierbij?' ($43 + 3 = 46$)
- 'Je hebt 4 losse eieren en je krijgt erbij: 5 volle dozen eieren van 10 en 3 losse eieren. Hoeveel eieren heb je dan? Welke som hoort hierbij?' ($4 + 53 = 57$)
- 'Je hebt 6 volle dozen eieren en nog 5 losse eieren; je verkoopt 3 losse eieren, hoeveel eieren houdt je dan nog over? Welke som hoort hierbij?' ($65 - 3 = 62$)

Geld

Op dezelfde wijze wordt dit geoefend met geld en andere voorwerpen. Hierbij laat u de kinderen ook daadwerkelijk de handeling steeds uitvoeren. Geef het kind 8 briefjes van 10 euro en 6 losse euro's in de hand en vraag: 'Hoeveel geld heb je? (86 euro) Geef mij eens 5 euro terug. Hoeveel geld houdt je dan over? Maak nu de som eens die hierbij hoort.' ($86 - 5 = 81$)

En omgekeerd, bijvoorbeeld met de som $45 - 3$: 'Welke som staat hier? Reken eens uit met het geld en laat zien wat je doet.' Hierbij laat u het kind stap voor stap onder woorden brengen wat het doet.

Blok 5: Optellen en aftrekken (willekeurig getal plus/min eenheden, met tientaloverschrijding)

Doelen

- Automatiseren: optel- en aftreksommen over het eerste tiental.
- Oefenen van de optel- en aftreksommen tot en met 20.
- Oefenen van de optel- en aftreksommen met tientallen ($30 + 40$ en $80 - 30$) en met tientallen en eenheden ($50 + 4$, $4 + 50$, $34 + 3$, $3 + 34$, $34 + 6$ en $54 - 4$, $54 - 50$, $38 - 5$).
- Kennismaken met en oefenen van de optel- en aftreksommen over het tiental: $76 + 9$ en $76 - 9$.

Materiaal

- Werkblad 43 tot en met 49.
- Lege getallenlijn.
- (Namaak)geld: tientjes en losse euro's.
- Eierdozen en andere materialen (facultatief).
- Computer: oefening 5a (Tienvouden, met vogelsprongen) en oefening 5b (Sprongen op de getallenlijn).

Even herhalen

Ook in dit blok worden de sommen over het eerste tiental en de sommen tot en met 20 herhaald. Beide oefeningen blijven regelmatig terugkomen, want het zijn belangrijke bouwstenen voor het rekenen tot en met 100. U vindt telkens in opgave 1 op ieder werkblad sommen van deze beide types. In blok 1 treft u bij het 'Even herhalen' suggesties aan voor het rekenen over het eerste tiental. Daarnaast komen de sommen die in de voorafgaande blokken geïntroduceerd zijn, regelmatig terug:

$30 + 40$	en	$80 - 30$
$50 + 4$	en	$4 + 50$
$34 + 3$	en	$3 + 34$
$34 + 6$		
$54 - 4$	en	$54 - 50$
$38 - 5$		

Om het handig rekenen te oefenen krijgen in dit blok de volgende familiesommen, de tweeling-sommen, speciale aandacht:

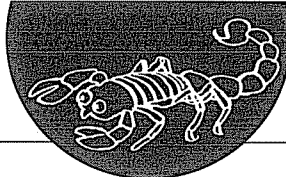
$24 + 10 =$	$32 - 10 =$	maar ook:	$26 + \dots = 30$	$70 - 3 =$
$24 + 9 =$	$32 - 9 =$		$87 + \dots = 80$	$60 - 7 =$

Ook het zelf bedenken van sommen is belangrijk: u schrijft een getal op het bord, bijvoorbeeld 15 of 25, en de kinderen bedenken zelf zoveel mogelijk optel- of aftreksommen.

Introductie

In dit blok wordt gestart met de optel- en aftreksommen over het tiental. In feite is dit blok een vervolg op het onderdeel 'Optellen en aftrekken over het eerste tiental'. Het gaat hierbij om het volgende type sommen:

$76 + 9$
$76 - 9$

Werkblad 32**Opgave 1**

2 · 12 · 22 · 32 · 42 · 52 · 62 · 72
5 · 15 · 25 · 35 · 45 · 55 · 65 · 75

Opgave 2

24 + 3 = 27 57 + 2 = 59
43 + 5 = 48 85 + 4 = 89
52 + 7 = 59 73 + 4 = 77
31 + 5 = 36 92 + 6 = 98

Werkblad 33**Opgave 1**

60 90 10 50
90 90 20 20
70 90 50 30
100 80 20 20
100 80 30 10

Opgave 2

42 + 6 = 48 61 + 8 = 69
74 + 3 = 77 23 + 5 = 28
34 + 3 = 37 55 + 4 = 59

Opgave 3

33 + 4 = 37 62 + 7 = 69
82 + 3 = 85 74 + 5 = 79
45 + 3 = 48 53 + 4 = 57

Werkblad 34**Opgave 1**

Er zijn verschillende antwoorden mogelijk.

Opgave 2

27 55
29 58
26 56
28 57
30 60

37 77
39 79
35 76
36 78
40 80

44 87
47 89
45 86
49 88
50 90

57 97
55 99
59 96
58 98
60 100

Voor de twee laatste rijtjes zijn verschillende antwoorden mogelijk.

Werkblad 35**Opgave 1**

0 0 0 0
1 1 1 1
0 0 0 0
1 1 1 1
2 3 2 2

Opgave 2

31 + 3 = 34 63 + 5 = 68
22 + 7 = 29 95 + 2 = 97
46 + 2 = 48 84 + 4 = 88
51 + 8 = 59 72 + 3 = 75

Opgave 3

59 69 36 45
79 36 66 83
47 48 99 34
68 25 77 56
89 97 47 77

Werkblad 36**Opgave 1**

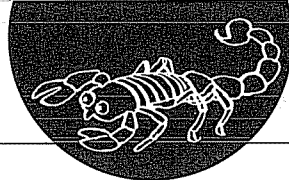
1 · 11 · 21 · 31 · 41 · 51 · 61 · 71
9 · 19 · 29 · 39 · 49 · 59 · 69 · 79

Opgave 2

26 - 2 = 24 48 - 5 = 43
55 - 3 = 52 95 - 4 = 91
49 - 7 = 42 78 - 6 = 72
37 - 5 = 32 89 - 8 = 81

Werkblad 37**Opgave 1**

20 20 70 90
50 20 90 80
30 50 70 100
30 30 60 100
20 30 90 100

Opgave 2

$$\begin{array}{ll} 58 - 6 = 52 & 79 - 8 = 71 \\ 87 - 3 = 84 & 38 - 5 = 33 \\ 49 - 5 = 44 & 67 - 4 = 63 \end{array}$$

Opgave 3

$$\begin{array}{ll} 27 - 4 = 23 & 99 - 7 = 92 \\ 68 - 3 = 65 & 77 - 4 = 73 \\ 49 - 8 = 41 & 56 - 4 = 52 \end{array}$$

Werkblad 38**Opgave 1**

Er zijn verschillende antwoorden mogelijk.

Opgave 2

23 55
21 52
24 54
22 53
20 50

33 73
31 71
35 74
34 72
30 70

46 83
43 81
45 84
41 82
40 80

53 93
55 91
51 94
52 92
50 90

Voor de twee laatste rijtjes zijn verschillende antwoorden mogelijk.

Werkblad 39**Opgave 1**

Er zijn verschillende antwoorden mogelijk.

Opgave 2

$$\begin{array}{ll} 36 - 5 = 31 & 65 - 3 = 62 \\ 29 - 7 = 22 & 97 - 5 = 92 \\ 48 - 2 = 46 & 84 - 4 = 80 \\ 57 - 6 = 51 & 75 - 3 = 72 \end{array}$$

Opgave 3

$$\begin{array}{llll} 51 & 62 & 30 & 5 \\ 72 & 21 & 23 & 8 \\ 40 & 83 & 91 & 9 \\ 62 & 50 & 42 & 6 \\ 83 & 72 & 51 & 7 \end{array}$$

Werkblad 40**Opgave 1**

$$\begin{array}{l} 3 \cdot 13 \cdot 23 \cdot 33 \cdot 43 \cdot 53 \cdot 63 \cdot 73 \\ 8 \cdot 18 \cdot 28 \cdot 38 \cdot 48 \cdot 58 \cdot 68 \cdot 78 \end{array}$$

Opgave 2

48 71
46 75
50 73
47 70
49 74

88 55
86 50
89 53
90 54
87 51

Voor de twee laatste rijtjes zijn verschillende antwoorden mogelijk.

Opgave 3

$$\begin{array}{llll} 28 & 26 & 27 & 29 & 32 & 30 & 33 & 31 \\ 59 & 57 & 58 & 60 & 44 & 42 & 45 & 43 \\ 77 & 75 & 76 & 78 & 93 & 91 & 94 & 92 \end{array}$$

Werkblad 41**Opgave 1**

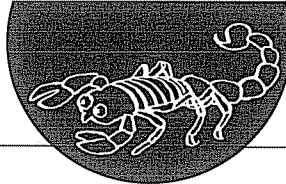
$$\begin{array}{llll} 23 & 36 & 42 & 57 \\ 22 & 35 & 41 & 56 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 25 & 32 & 44 & 53 \\ 24 & 31 & 43 & 52 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 27 & 34 & 46 & 58 \\ 26 & 33 & 45 & 57 \end{array}$$

Opgave 2

$$\begin{array}{l} 20 \cdot 27 \cdot 23 \cdot 28 \\ 43 \cdot 49 \cdot 40 \cdot 30 \\ 40 \cdot 30 \cdot 38 \cdot 35 \end{array}$$

Opgave 3

28 23
59 52
37 33
49 41
27 20
60 57
40 20
50 10

Werkblad 42**Opgave 1**

38 . 39 . 40 . 41	59 . 60 . 61 . 62
29 . 30 . 31 . 32	68 . 69 . 70 . 71
88 . 89 . 90 . 91	49 . 50 . 51 . 52
79 . 80 . 81 . 82	18 . 19 . 20 . 21

Opgave 2

42	33	63	51
21	14	69	82

Opgave 3

29	47	57	40
40	23	65	49

Opgave 4

Er zijn verschillende antwoorden mogelijk.

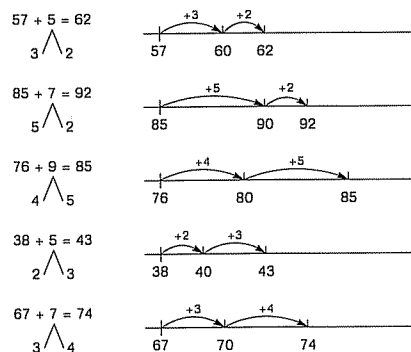

Werkblad 43

Opgave 1

4	3	6
2	5	4
3	7	4
6	6	1
5	2	7

Opgave 2

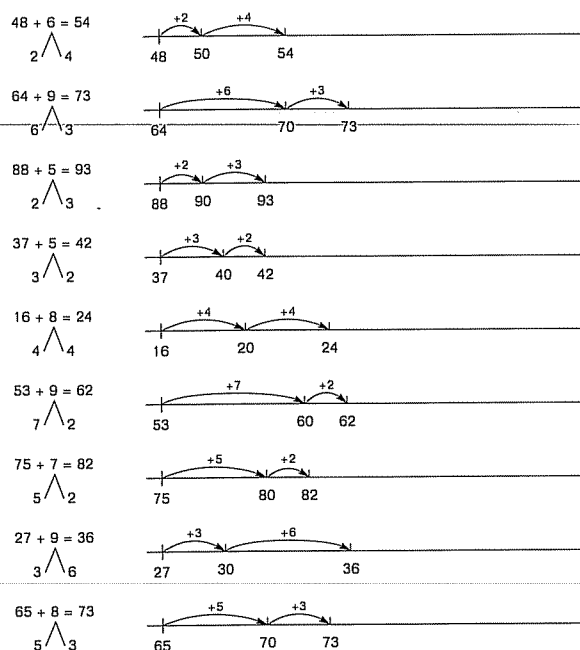

Werkblad 44

Opgave 1

Er zijn verschillende antwoorden mogelijk.

Opgave 2

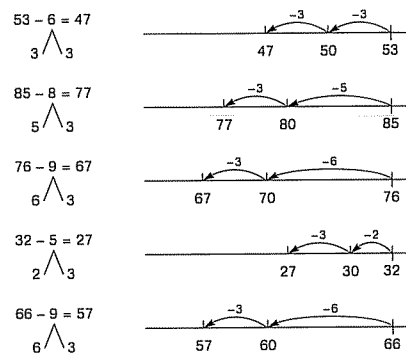

Werkblad 45

Opgave 1

26	67	40	90
43	58	60	80
17	34	30	70
84	76	50	60
55	83	70	60

Opgave 2

Werkblad 46

Opgave 1

$5 \cdot 15 \cdot 25$	$2 \cdot 12 \cdot 22$
$15 \cdot 25 \cdot 35$	$12 \cdot 22 \cdot 32$
$25 \cdot 35 \cdot 45$	$22 \cdot 32 \cdot 42$
$35 \cdot 45 \cdot 55$	$32 \cdot 42 \cdot 52$
$45 \cdot 55 \cdot 65$	$42 \cdot 52 \cdot 62$
$55 \cdot 65 \cdot 75$	$52 \cdot 62 \cdot 72$

Opgave 2

